

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Етика»

Ступінь освіти

Бакалавр

Освітня програма

Філософія

Тривалість викладання	1-2 чверті
заняття:	
лекції:	2 години
практичні:	2 години
Кількість кредитів	4 (120 годин)
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2859>

Кафедра, що викладає

Філософії і педагогіки

Викладач:

Алясв Геннадій Євгенович
Професор кафедри філософії і педагогіки,
Доктор філософських наук, професор

E-mail: aliaiev.g.ye@nmu.one

Консультації: за окремим розкладом,
погодженим зі здобувачами вищої освіти;
Он-лайн <https://teams.microsoft.com/> (згідно розкладу)
Лекції та практичні заняття проводяться
відповідно розкладу.

1. Анотація до курсу

«Етика» – обов’язкова дисципліна навчального плану підготовки бакалаврів за освітньою програмою «Філософія». Навчальний курс «Етика» знайомить студентів із поняттям етики та основними етичними напрямками, що сформувались в історії філософії, а також поширені у ХХ – на початку ХХІ століття. Основна увага приділена аналізу поняття та структури моральної свідомості, з’ясуванню моральних норм та принципів, визначенню основних категорій етики. Ставляться проблеми сенсу життя та ставлення до смерті, обов’язку та відповідальності, справедливості і щастя. Досліджуються поняття моральної самосвідомості – честь і гідність, совість і сором, любов як вища цінність людської моралі. Аналізуються поняття свободи та вчинку як першоеlementи моральної діяльності. Окрема увага приділена співвідношенню індивідуально-особистісного і загально-універсального в моралі, проблемі морального прогресу і моральним проблемам сучасності. Досліджується поняття спілкування як моральної цінності та особливості спілкування у технізованому та віртуалізованому світі.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів теоретичних уявлень про специфіку основних напрямків етики, про основні поняття та структуру моральної свідомості та самосвідомості, та практичного ставлення до основних моральних проблем сучасності.

Завдання курсу

- визначити методологічну та змістовну специфіку основних етичних концепцій;
- розвинути навички аналітичного мислення при роботі із першоджерельними філософсько-етичними текстами;
- усвідомлювати зміст та особливості ключових етичних понять та їх трансформацій у сучасності.

3. Результати навчання

Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, місце етики в системі філософських дисциплін.

Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.

Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.

Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері професійної діяльності або навчання.

Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

Вміти застосовувати етичні критерії у розвитку соціальні відносини на підставі загальнолюдських цінностей, перешкоджаючи проявам ментальної агресії і розвитку радикалізації в політичній, релігійній, національній сферах.

Усвідомлено працювати в напрямку морального виховання суспільства, не перетворюючи демократичні цінності толерантності і свободи особистості на моральний занепад і вседозволеність.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
1. Предмет і задачі курсу. Етика – вчення про мораль 1.1. Поняття "етика", "мораль", "моральність". Етос і мораль. 1.2. Місце етики в системі філософського й гуманітарного знання. Етика як філософська наука. 1.3. Структура етичного знання. Завдання науки етики. 1.4. Моральні виміри людини
2. Класифікація і загальний огляд основних етичних напрямків та вчень 2.1. Дані безпосередньої свідомості. Альтруїзм та егоїзм.

2.2. Напрямки натуралістичної етики: гедонізм, евідемонізм, утилітаризм. Етика морального та соціального чуття. Класова мораль.

2.3. Ідеалістична етика, або етика належного.

2.4. Онтологічна етика, або етика Абсолюту.

3. Етичні концепції ХХ – поч. ХХІ ст.

3.1. Етика екзистенціалізму

3.2. Етика ненасильства

3.3. Ідея толерантності і плюралізму в сучасні етиці

3.4. Ідея справедливості

3.5. Комунікативна практична етика

3.6. Етика гендерних відносин

4. Мораль як соціальний феномен

4.1. Мораль і проблема її соціальної детермінації.

4.2. Первісні форми регуляції людської поведінки. Процес виокремлення моралі.

4.3. Мораль та інституційна регуляція. Мораль і право. Мораль і звичай. Політика і етика.

5. Поняття і структура моральної свідомості.

5.1. Структура моральної свідомості. Моральні норми й принципи. Поняття моральної свідомості. Норма як елемент моральної свідомості. Моральні принципи.

5.2. Моральні мотиви й ціннісні орієнтації. Цінність і святині.

5.3. Добро – провідна ідея моральної свідомості. Благо і добро.

6. Основні категорії етики. Добро і зло. Сенс життя і ставлення до смерті

6.1. Системи чеснот і вад. Концепції добра, блага

6.2. Моральне зло, його походження і сутність. Типові концепції зла. Проблема субстанційності зла.

6.3. Взаємовідношення добра і зла. Можливість зла як передумова морального добра. Альтернативні концепції взаємовідношення добра і зла

6.4. Способи осмислення людського буття. Життя як продукування смислу. Життя як утілення смислу. Спілкування як здобуття життєвого смислу

6.5. Феномен смерті

6.6. Життя як дарунок і відповідь

7. «Об’єктивні» й «суб’єктивні» категорії моральної свідомості. Моральна самосвідомість

7.1. Обов’язок.

7.2. Відповідальність.

7.3. Справедливість.

7.4. Моральна рефлексія особистості.

7.5. Щастя як категорія моральної свідомості.

7.6. Поняття моральної самосвідомості.

7.7. Честь і гідність людини.

7.8. Совість – центральний чинник моральної самосвідомості людини.

7.9. Розкаяння.

7.10. Поняття сорому.

7.11. Любов як вища цінність

8. Моральний вчинок, моральна колізія, моральний вибір. Дія і свобода людини

8.1. Поняття свободи: етичний аспект.

8.2. Фаталізм. Волюнтаризм.

8.3. Суб'єкт свободи. Свобода дії, свобода вибору, свобода волі.

8.4. Свобода і моральна відповідальність. Свобода як моральна цінність людського буття

8.5. Вчинок як першоелемент моральної діяльності.

8.6. Співвідношення цілей і засобів діяльності. Мотив і результат дії

9. Мораль і спільноти

9.1. Універсальність і самобутність у системі етичних пріоритетів.

9.2. Моральні цінності ті інтереси меншин.

9.3. Етика міжнаціональних стосунків.

9.4. Загальнолюдське в моралі.

9.5. Чи існує прогрес у царині моральності?

10. Моральний прогрес і сучасні моральні проблеми. Прикладна етика

10.1. Чи існує прогрес у царині людської моральності?

10.2. Моральні колізії ХХ–ХХІ ст.: мілітаризм, тоталітаризм, гібридні форми війни.

10.3. Прикладна етика та її основні напрямки

10.4. Проблема евтаназії

10.5. Пересадка органів, клонування і генна інженерія.

10.6. Страта і смертна кара.

10.7. Штучне переривання вагітності, проблема абортів.

Практичні заняття відповідно до тем прочитаних лекцій

1. Етика – вчення про мораль. Витоки етичних вчень

2. Класична етика І. Канта та її критика

3. Основні напрямки етичної думки ХХ – початку ХХІ ст.

4. Проблема сенсу життя у моральній свідомості молододі людини

5. Діалектика волі й авторитаризму в роботах теоретиків ХХ ст.

6. Глобальні моральні проблеми сучасного світу

7. Спілкування в технізованому світі й віртуальній реальності; особливості спілкування в молодіжній субкультурі

8. Прикладна етика

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення*

Для навчання необхідно мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.

Використання MSTeams (<https://teams.microsoft.com/>)

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення студентів за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з оцінок за роботу на семінарських/практичних заняттях – участь у дискусіях (оцінюється 5 занять, участь у занятті максимально може принести здобувачу вищої освіти 5 балів) та оцінок за виконання письмових завдань (оцінюється 4 завдання, кожне з яких – в межах 10 балів). Додаткові бали можна отримати шляхом написання есе (до 5 балів). Отримані бали за семінарські/практичні заняття та виконання письмових завдань додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальною дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 70 балів.

Підсумкове оцінювання	Екзамен відбувається у формі письмового іспиту, завдання складається з 20 тестових запитань, 1 відкрите запитання. Кожний тест має один правильний варіант відповіді. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 1 бал. Правильна відповідь на відкрите запитання оцінюється у 10 балів. Відкриті запитання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. Максимальна кількість додаткових балів на екзамені: 30
-----------------------	--

6.3. Критерії оцінювання *письмових завдань*:

5 тематичних завдань, кожне оцінюється в межах від 5 до 10 балів.

10 балів – відповідність еталону, наведення прикладів з додаткової літератури

8–9 балів – відповідність еталону, правильна мова викладення матеріалу.

7 балів – відповідність еталону, помилки в граматиці та/або орфографії.

6 балів – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення.

5 балів – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення.

6.4. Критерії оцінювання *дискусій*:

5 балів: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на джерела.

4 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з незначними помилками за сутністю обговорюваних питань.

3 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення.

2 бали: залученість до дискусії викладачем, неухважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

1 бал: залученість до дискусії викладачем, небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

6.5. Критерії оцінювання *есе* (індивідуального письмового самостійного завдання невеликого обсягу – від 2 до 4 аркушів А4, виконаного у вільному стилі, що відображає власні погляди автора на проблему або питання):

5 балів: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, логічного взаємозв'язку між тезою та аргументами, правильна мова викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

4 бали: наявність заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів на їхню користь, незначні помилки логічного характеру між наведеною тезою та аргументами, незначні помилки у мові викладення, наявність висновку, дотримання встановленого обсягу.

3 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), наявність орфографічних та/або граматичних помилок або недотримання встановленого обсягу.

2 бали: відсутність одного з обов'язкових структурних елементів есе (заголовку, вступу, однієї-двох тез та аргументів, висновку), відсутність переконливих аргументів на користь тези, значна кількість орфографічних та/або граматичних помилок та/або недотримання встановленого обсягу.

1 бал: неструктурованість роботи, недотримання встановленого обсягу, велика кількість орфографічних та/або граматичних помилок, відсутність переконливих аргументів на користь тези.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". <http://surl.li/alvis>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач зобов'язаний у такому випадку видати інше індивідуальне завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Усі письмові запитання до викладача щодо навчальної дисципліни можуть надсилатися на персональну корпоративну електронну пошту, на платформу Teams та на вайбер викладача.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перескладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Причиною невідвідування занять є хвороба, участь в університетських заходах, навчання за індивідуальним графіком та академічна мобільність, що задокументовано. Про причину відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто або через старосту та самостійно надолужити пропущений матеріал. У разі міжнародної мобільності навчання може відбуватись в он-лайн режимі.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Петрушенко В.Л., Савельєв В.П., Сурмай І.М. Етика та естетика: Навчальний посібник / За ред. В.Л.Петрушенко. – Львів: Видавництво “Новий світ – 2000”, 2020. – 304 с.
2. Етика та естетика: навчальний посібник / І. Г. Утюж, Н. В. Спиця, М. О. Мегрелішвілі. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 81 с.
3. Чистилина Т. Етика та Естетика. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 304 с.
4. Тетарчук И. Етика та естетика. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. – К.: Центр навчальної літератури, 2020. – 316.
5. Малахов В.А. Етика: курс лекцій. – Острог, 2014. – 214 с.

Додаткова:

1. Етика: Навчальний посібник / Мовчан В. С. К.: Знання, 2007. 483 с.

2. Арістотель. Нікомахова етика / Пер. з давньогр. В. Ставнюк. К.: Аквілон-Плюс, 2002.
3. Гусейнов А. А., Апресян Р. Г. Этика: Учебник для студ. вузов. – М. : Гардарика, 2000. – 472 с.
4. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. К.: Лібра, 1999, – 488 с.
5. Йонас Г. Етика відповідальності. К.: Либідь, 2001. 324 с.
6. Канке В.А. Современная этика: Учебник. 2-е изд., стереотип. М.: Омега-Л, 2011. 394 с.
7. Кант І. Критика практичного розуму / Пер. з нім. І. Бурковський. К.: Юніверс, 2002.
8. Рікер П. Сам як інший / Пер. із фр. К.: Дух і Літера, 2002.
9. Северино Е. Сутність нігілізму / Пер. з англ. та італ. К.: Темпора, 2020.
10. Степаненко В.Ф. Етика в проблемних і аналітичних задачах: Навч. посібник. К., 1998.
11. Тейлор Ч. Джерела себе. Творення новочасної ідентичності / Пер. з англ. К.: Дух і Літера, 2005.